

Souhrn

Boublík K. (2009): Vegetace jedlin a vápnomilných bučin České republiky. – Ms., 104 p. [Disertační práce; depon. in: Knihovna katedry botaniky, PřF UK v Praze]

Práce přináší výsledky fytoecologické klasifikace vápnomilných bučin a jedlin České republiky.

Fytoecologické snímky vápnomilných bučin s dominancí buku lesního (*Fagion*, *Cephalanthero-Fagion*) byly vybrány pomocí dvou metod: (i) na základě přítomnosti druhů z expertně definované skupiny druhů a (ii) formalizovanou metodou Cocktail. V případě metody Cocktail byly definice fytoecologických jednotek vytvořeny kombinací sociologických skupin druhů pomocí logických operátorů. V definicích byla použita rovněž dominance druhů. Byla rozlišena jen jedna asociace vápnomilných bučin (*Cephalanthero-Fagetum*). Tato se vyskytuje obvykle na vápencích, vápnnitých pískovcích a opukách. Můžeme se s ní však setkat také na bazaltech a znělcích. V rámci českých vápnomilných bučin byly pomocí analýzy TWINSpan rozlišeny tři vegetační typy, které jsou interpretovány jako subasociace *Cephalanthero-Fagetum*: (i) *Cephalanthero-Fagetum seslerietosum caeruleae* s dominancí *Sesleria caerulea* a s výskytem petrofytů najdeme na mělkých, kamenitých půdách. (ii) *Cephalanthero-Fagetum typicum* se vyskytuje na suchých a mělkých půdách a obsahuje řadu světlomilných, teplomilných a vápnomilných druhů. (iii) *Cephalanthero-Fagetum actaeetosum spicatae* se vyznačuje přítomností mezofilních, nitrofilních a acidofilních druhů v podrostu a vyskytuje se na hlubších, vodou dostatečně zásobených půdách. Nejvýznamnějšími faktory ovlivňujícími variabilitu vegetace vápnomilných bučin jsou obsah živin v půdě, půdní vlhkost, teplotní a světelné poměry (faktory vyjádřené pomocí Ellenbergových indikačních hodnot), sklon svahu a expozice stanoviště k jihu.

Jehličnaté lesy s dominancí jedle bělokoré v České republice byly klasifikovány pomocí formalizované metody Cocktail. Byly rozlišeny tři asociace v rámci dvou vegetačních tříd: (i) *Vaccinio vitis-idaea-Abietetum albae* (*Vaccinio-Piceetea*, *Piceion excelsae*) představuje oligotrofní, druhově chudou jedlinu s příměsí smrku a borovice ve stromovém patře a s dominancí borůvky v patře bylinném. Najdeme ji většinou na podzolech a kryptopodzolech. (ii) *Luzulo-Abietetum albae* (*Quercu-Fagetea*, *Luzulo-Fagion*) zahrnuje oligo-mezotrofní smrkjedlové lesy typické dominancí graminoidů v bylinném patře (*Luzula luzuloides*, *Calamagrostis arundinacea*). Lze ji najít převážně na kambizemích. (iii) *Galio rotundifolii-Abietenion* je druhově bohatá mezotrofní jedlina s významným zastoupením na živiny náročných druhů. Vyskytuje se převážně na kambizemích. Obsah živin a půdní reakce (vyjádřené pomocí Ellenbergových indikačních hodnot) byly odhaleny jako hlavní ekologické faktory ovlivňující floristické složení jedlin. Humusová forma a stupeň ovlivnění půd podzemní vodou (hydromorfismus půd) zaznamenané přímo v terénu významně ovlivňují druhové složení jedlin, jak bylo ukázáno v regionální studii z jihovýchodních Čech.

Geobotanici i lesníci dlouho diskutují o původu jedlových lesů. Některé studie naznačují, že jedliny mohou představovat vegetaci podmíněnou jak přírodními podmínkami, tak působením člověka. Lidské aktivity, jako hrabání steliva, fragmentace lesů a lesní pastva, byly pravděpodobně hlavními příčinami potlačení buku a zároveň vzrůstající obnovy jedle. Předběžné výsledky studie založené na zjištění minulého využití krajiny na místě současných fytoecologických snímků naznačují, že některé jedliny vznikly na opuštěných polích a pastvinách a že se jedliny v porovnání s bučinami vyskytují blíže lidským sídlům. Možný polopřirozený původ jedlových lesů však nijak nesnižuje jejich ochranný význam. Jedliny naopak představují cennou součást historické střeoevropské krajiny a bylo by vhodné je chránit podobně, jako to činíme v případě druhově bohatých dubohabřin či luk.